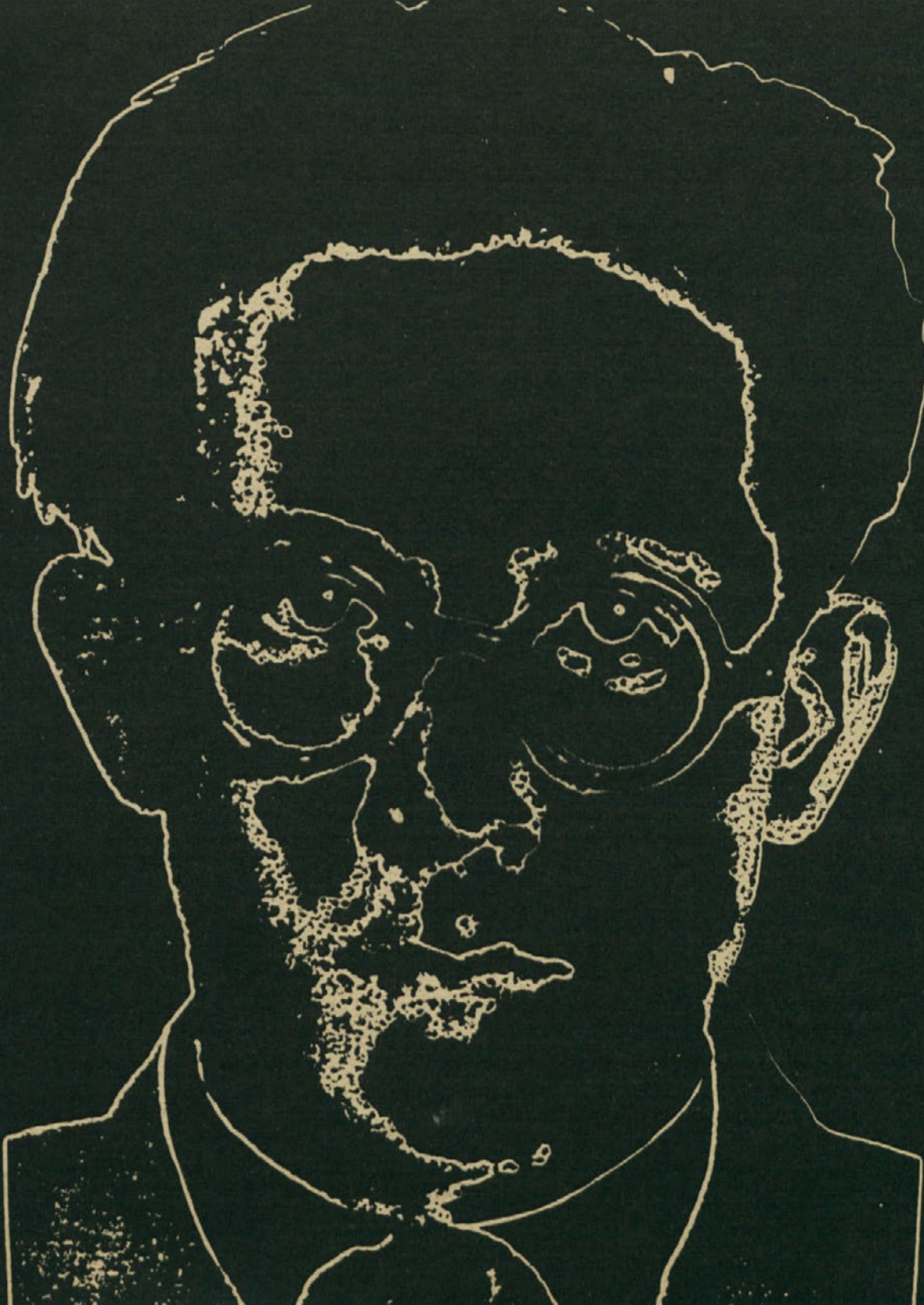

KATEDRA

KATEDRA, YU ISSN 0022/9296 LETNIK XIX ŠT. 8 8. 3. 1979 CENA 3 DIN

UMRL JE
EDVARD
KARDELJ.

EDVARD
KARDELJ
ŽIVI!

EDVARD
KARDELJ
BO ŽIVEL!

„BLAGOR
TISTEMU
KI VEČNO
ŽIVI –
SAJ
SE JE
IMEL
ZA KAJ
RODITI!”

NJEGOŠ

Ob smrti tovariša Edvarda Kardelja, ki je globoko pretresla vso jugoslovansko javnost, se želimo njegovemu spominu oddolžiti s pričujočo prilogo.

O Speransovem epohalnem delu so v zadnjih dneh dosti pisala vsa informativna sredstva, in ker vemo, da je misel Edvarda Kardelja v glavnem znana vsem našim ljudem, smo iz njegovega bogatega opusa izbrali le nekaj odlomkov.

O SEBI

— Ali bi kaj povedali o svojih starših?
— Moji starši so bili delavci. Oče je bil krojač, pozneje pa hišnik, mati pa delavka v tobačni tovarni. Oba sta se že zgodaj vključila v delavsko gibanje. Tako sem bil od mladih nog povezan z delavskim gibanjem.

Moja mati je bila odločna, bojevita žena in že od prvih svojih korakov v politično življenje me je ne le razumela, temveč odobrvala moje ukrepe in mi na razne načine pomagala. Ko sem pozneje bil zaprt, je prenašala pisemca. Med drugo svetovno vojno, ko so Nemci iskali mojega otroka, pa ga je z nekaterimi tovarišicami skrivala. Italijani in Nemci so jo aretirali; v zaporu je bila zelo odločna in pod pritiskom okupatorske policije ni klonila.

— Kakšni so bili življenjski pogoji vaše družine?

— Živelimo zelo težko. Oče je zaslužil prav malo. Mati je že zgodaj zapustila tobačno tovarno. Lahko rečem, da smo več stradali, kakor normalno živeli. To se je nadaljevalo, dokler ni sestra stopila v službo. Potlej nam je bilo nekoliko lažje.

— Ali ste imeli več sestrá in bratov?
— Sestro in dva brata. Brat Janez je padel v ofenzivi na Rogu leta 1942 in za njegov grob še zdaj ne vemo.

— Ali je res, da ste kot devetletni deček sodelovali z materjo pri demonstracijah in nosili transparent?

— Na te demonstracije sem šel z vso družino. Ne morem reči da sem jih zavestno doživil, vendar pa je vse to napravilo na me globok vtis. Kolikor se še spominjam, se mi je vse zdelo nekam veliko, kot nekaj, kar mi ni bilo povsem jasno, toda bilo je kot velika obljuba. Zato sem bil zelo ponosen, ko mi je nekdo potisnil v roke tablo, na kateri je bilo, če se ne motim, napisano ime področja, s katerega so bili demonstranti za mojo tablo.

— Slišali smo, da ste bili kot deček tudi kolporter.

— Res je. To je bilo pravzaprav malo pozneje, ko mi je bilo 14 ali 15 let, če se prav spominjam. Vsak teden enkrat sem raznašal po kioskih tednik „Avtonomist“, glasilo skupine, ki je zahtevala federacijo in republiko. To skupino je vodil Albin Prepeluh. Po svojih simpatijah sem bil že usmerjen h komunistom, simpatiziral pa sem tudi s tem programom federalizma in republikanizma. Časnik sem prenašal predvsem zato ker sem zaslužil po 100 din na teden, to pa je bil takrat za dečka, kakršen sem bil, dober zaslužek, — štiri sto din na mesec. Spominjam se da je mati, čeprav smo takrat živeli zelo težko, skrbela, da je od tega denarja čimveč porabila zame.

— Ali nam lahko poveste za katere igre in zabave ste se kot deček navduševali?

— Zelo rad sem imel gozdove in gore in ta ljubezen živi v meni še zdaj. V najlepšem spominu so mi ostale počitnice, ki sem jih vsako leto preživel pri eni izmed mojih tet v Podutiku blizu Ljubljane, kjer je imela gostilno. Po ves dan sem tekal z otroki po gozdu, lovili smo rake v potokih, pekli ribe in počeli vse kar počenjajo otroci — bolj ali manj še zdaj. Tudi glasbo sem vzljubil. Igral sem na violino, slabo sicer, toda za lastno zadovoljstvo dovolj. Žalostnih spominov iz tistih časov nimam. Otrok hitro pozabi na mučne trenutke, lepe pa si zapomni.

— Kaj je vplivalo na vaš sklep da ste se vpisali na učiteljske?

— To je bila najkrajša pot do kruha ker smo težko živeli. Poklic sam me ni nič kaj mikal. Pozneje sem nameraval nadaljevati študije.

— Kaj ste želeli študirati?

— Filozofijo ož. zgodovino in družbene vede. Nisem pa postal učitelj in tudi filozofije nisem študiral. Namesto tega sem moral v ječo. In vendar je bilo šolanje na učiteljsko zanimivo, bilo je blizu mojim splošnim nagnjenjem in moji težnji po družbenih vedah. V šoli sem bil aktiven skojevec. Ustanovili smo dijaški sindikat, imeli smo skojevsko skupino, marksistični krožek. Malo je manjkalo, da me zaradi neke pismene naloge niso izključili iz šole.

— Ko vam je bilo 16 let ste postali član SKOJ. Ali nam lahko kaj poveste o tistih dneh svoje mladosti?

— Formalno gledano me v SKOJ niso sprejeli nekega določenega dne in na neki določen način. Prvikrat sem navezal stike z organiziranimi komunisti leta 1926. In kmalu se je iz teh stikov razvila moja vključitev v marksistični krožek, potlej pa so mi neki dan rekli, naj pomagam pri tiskanju letakov v ilegalni skojevski tiskarni. Prevzel sem nalogo in potem sem nekaj časa opravljal v glavnem tehnične naloge ilegalnega dela; pomagal sem ilegalno tiskati letake in jih razširjati, poleg tega pa sem opravljal tudi kurirsko službo, bil sem zveza z javkami itd. Aktivno pa sem s delal v raznih mladinskih legalnih organizacijah.

O INTELIGENCI

V inteligenci se je nakopičilo največ znanja. Afirmacija tega znanja v družbeni praksi je zato zelo pomembna za vsa področja družbenega življenja. Potemtakem je potrebno graditi tudi ustrezne splošne družbene pogoje, v katerih se bosta tako znanje in taka ustvarjalna kulturna aktivnost lahko popolnoma izrazili. V sedanjih razmerah se družbenopolitična vloga inteligence lahko meri samo po tem, koliko je sposobna biti nosilka družbenih interesov delavskega razreda kot tistega faktorja, katerega družbenoekonomski interes je objektivno zgodovinski nosilec prehoda družbe iz kapitalizma v socializem. Marsikdo bo morda rekel, da je to že stara formula. Resda je stara, zato pa nič manj resnična in tudi danes prav nič manj aktualna. Ni napredne družbene vloge inteligence zunaj njenega povezovanja z zgodovinsko vlogo, ki jo ima delavski razred. Zato mora biti po eni strani odraz interesov delavskega razreda in postajati njegov del in izraz, po drugi strani pa mora biti sposobna vnašati v delavski razred zavest o njegovih progresivnih družbenozgodovinskih bitih. Ni mogoče reči, da slovenska inteligenca ne igra take vloge ali da ne sodeluje aktivno v naši družbi, da je odrinjena ob stran in podobno. In če tu in tam nastane konflikt, gre predvsem za konflikt med inteligenco samo, ne pa za konflikt med njo in socialistično družbo. Ta konflikt pa ima svoje vire v naši družbeni stvarnosti, je odsev objektivnih procesov, v katerih se razvija, drugače povedano, kjer se bije bitka za nova pota družbenega razvoja in za demokratično reševanje družbenoekonomskih in družbenopolitičnih protislovij — tam poskušajo nekateri, da bi tudi tamo o družbeni vlogi inteligence izrabili za to, da bi zavzeli oporišča v kulturni politiki v korist reakcionarnih ali konservativnih sil. (...) Nekateri konflikti nastajajo verjetno tudi zaradi občutka, ki se tu in tam pojavlja, včasih upravičeno, včasih kot problematična politična špekulacija, da zaostajamo v razvijanju oblik „boja mnenj“, demokratičnih metod itd. Toda tudi to moramo gledati skozi prizmo idejnega in političnega stanja v naši družbi, to je skozi prizmo gibanja realnega razmerja družbenih sil, ne pa v lažni projekciji statičnih formul in abstraktnih špekulacij.

O PRETEKLŌSTI

Kdor misli da lahko govori o prihodnosti, ne da bi upošteval preteklost — le dokazuje, da je nesposoben razumeti prihodnost in prispevati k uresničevanju progresivnih smotrov jutrišnjega dne. Tega se mora zavedati tudi naša mladina, ki se hoče ustvarjalno vključiti v socialistično, demokratično in humanistično akcijo najnaprednejših sil naše družbe. Res nesmisleno, iluzorno in destruktivno bi bilo zahtevati in pričakovati od mladega človeka, naj na svoj današnji položaj in na svojo družbeno afirmacijo gleda predvsem skozi prizmo primerjanja s preteklostjo. Tega ne more delati, to pa bi bilo tudi v nasprotju z dejanskimi interesi in potrebami družbenega napredka. Toda prav tako je res, da ljudje, ki hočejo biti ustvarjalni faktor v družbenem dogajanju, ne bodo mogli odkrivati pota prihodnosti, če ne bodo imeli jasnih in progresivnih kritičnih pogledov na preteklost in če ne bodo znali razlikovati, kaj je revolucionarno in progresivno, kaj pa reakcionarno in nazadnjaška dedščina te preteklosti.

O MOČI ZKJ

Moč revolucionarnega vpliva Zveze komunistov na družbeni razvoj pa je bila v preteklosti in bo tudi v prihodnje odvisna predvsem od njene sposobnosti, da se ne vtopi niti v birokratskoetatističnem prakticismu, ki obremenjuje s politično slepoto, niti v malomeščanskem politikanstvu, ki jo poskuša zreducirati na klasično politično stranko, ampak nasprotno, da zna razsvetljevati dolgoročno perspektivo, biti gonilna sila pri ustvarjanju dolgoročne smeri razvoja socialistične družbe in se bojevati za njego uresničevanje. Za tako uresničevanje pa se bo bojevala tedaj, če si bo učinkovito prizadevala, da se odprta vprašanja današnjega dne čim bolj dosledno rešujejo v skladu s tako dolgoročno smerjo.

Jasno je, da mora Zveza komunistov v vsakdanji praksi in v vsakdanji odgovornosti do interesov delovnih množic neprenehoma korigrirati tudi samo sebe.

O MEDNARODNIH ODNOSIH

Razredno in nacionalno nista drugo drugemu nasprotno, marveč sestavljata celoto. Interesi delavskega razreda so brez dvoma istovetni z resničnimi interesi svobodnega razvoja in uveljavitve naroda. Nacionalna neodvisnost in napredek naroda, če gledamo s stališča zgodovinske perspektive, pa sta danes odvisni od naprednih družbenih odnosov, to je od vloge delavskega razreda v družbi. Mislim, da določeni problemi, ki so ta trenutek navzoči v teh odnosih v naši državi, kažejo, kje in kdaj v naši družbi ni bilo dovolj razumevanja te povezanosti oziroma, kdaj je prišlo do odstopanja pri praktični realizaciji tega načela. Zaradi tega je treba, poudariti, da ni dileme v dajanju prednosti bodisi nacionalnim, bodisi razrednim interesom in tudi ni razloga za podcenjevanje prvih ali drugih, marveč jih je treba gledati v medsebojni odvisnosti in zajemnosti. Glede tega pa ravno socialistično samoupravljanje ustvarja najugodnejše pogoje in možnosti za demokratično razreševanje družbenih problemov, ki nastajajo na tem področju odnosov med ljudmi. Drugače povedano, samoupravljanje je najmočnejšev poroštvo svobode in enakopravnosti narodov Jugoslavije.

O POLOŽAJU ŽENE

V našem politično-družbenem sistemu načelnega vprašanja enakopravnosti žene kot posebnega problema ni. V tem pogledu bi šel še dalje in rekel, da na to vprašanje v naši praksi ni treba gledati kot na ločeno izolirano vprašanje žene. Po mojem mnenju gre tu predvsem za splošno družbeno vprašanje, o obliki zaostalosti v razvoju proizvodnih sil in vsega drugega kar izvira iz tega. Vsi smo prepričani, da bi bilo nesmiselno trditi, da je socializem mogoče graditi zgolj z agitacijo za socializem, zgolj s političnim formiranjem socialistične zavesti, ne pa predvsem z graditvijo ekonomskih odnosov, materialne baze, ki spreminja tudi odnose med ljudmi. (...) Nemogoče bi se bilo ekonomsko razvijati, nemogoče bi bilo doseči največjo produktivnost dela pri delavcih — ženah in moških — v proizvodnji če bi naše družinsko gospodinjstvo ostalo takšno kakršno je bilo doslej, kakršnega smo podedovali. Toda tega vprašanja ne bomo rešili ne v interesu žene in ne v interesu skupnosti kot celote, če ga ne bomo začeli reševati s konkretnimi ukrepi.

O ZGODOVINI SLOVENCEV

Zgodovina Slovencev je ena sama dolga veriga zatiranja in teptanja malega naroda. Toda odgovor, ki so ga vodilni politični faktorji slovenskega naroda v zadnjih sto letih dajali zatiralcem, je bil malokdaj takšen, da bi mogli biti nanj ponosni. Zaostalost je vodila tam, kjer bi moral voditi napredek. Slovenci so bili zavoljo tega često orodje reakcije in celo, skupaj z ostalimi slovanskimi narodi, strašilo evropskega napredka. Sramotnosti pa tudi nevarnosti takega položaja so se zavedali mnogi naprednejši in liberalnejši duhovi v preteklosti. Celo Stritar je v „Dunajskih sonetih“ o tem napisal naslednje stihe:

„Srce mi krvavi, plamt mi jeza;
v fevdalstvo, hlapčevstvo in zagorjanstvo
vklenil nam pošteno ste slovanstvo;
nečastna družba mi, ostudna zvezal

Svet čuje naj moj glas: Mi nismo takil
Sovražniki ideje nismo nove,
svobodomorci, hlapci in mračnjaki!“

Toda Stritar in drugi, ki jih je bilo sram reakcionarne vloge slovenske odločujoče politike v zgodovini, je pač doumel, v ČEM je ta vloga, ni pa vedel, KJE JE IZHOD iz ste reakcionarne zagate slovenskega naroda, v katero ga je pripeljala zaostala in mešetarska buržoazija. Ta izhod je našel šele Ivan Cankar, ko je zapisal:

„Na tebi, na tvojih plečih, na plečih delavca-proletarca, leži bodočnost slovenskega naroda, naroda-proletarca.“

O ZAKONU O ZDRUŽENEM DELU

Uresničevanje oblasti delavskega razreda in delovnih ljudi sploh je ena izmed bistvenih osnov socialističnega samoupravnega združenega dela. Bistvo vsake politične oblasti se je vedno konec koncev reduciralo na možnost upravljanja in razpolaganja s presežnim delom, vzpostavitev kontrole nad tem delom družbenega kapitala pa je bil pogoj za dejansko družbeno moč razreda in posameznih slojev v družbi. Samoupravljanje je vladavina delavcev, ne pa ena izmed oblik participacije ekonomski in politični sistem. Samoupravljanje je izrazito socialistična kategorija v tem smislu, da se lahko razvije samo na podlagi družbene lastnine produkcijskih sredstev in takrat, kadar ima delavski razred takšno politično moč v družbi, da lahko interesu vzpostavljanja in ohranjanja socialističnih odnosov prilagodi celoten družbeno-ekonomski in politični mehanizem družbe. Reproducirati samoupravne socialistične odnose na čedalje višji ravni je mogoče samo v takšnem sistemu oblasti in v takšnih političnih oblikah, ki se teoretično po navadi definirajo kot sistem razredne vladavine delavcev. (...)

V tem smislu Zakon o združenem ni „model“ zase in tudi ne zaključen, še manj pa popoln akt procesa našega socialističnega razvoja. Nasprotno, predstavlja kontinuiteto naše socialistične revolucije in razvoja našega sistema socialističnega samoupravljanja. Dejansko je zasnovan na načelnih osnovah, ki so že davno utrjene v razvoju naše revolucije. Kot takšen pa je hkrati nova, da tako rečem, odskočna deska za nadaljnji razvoj socialističnih in samoupravnih odnosov, ki seveda niso odvisni samo od tega zakona, temveč tudi od celotnosti materialnih in subjektivnih, notranjih in zunanjih pogojev, v katerih se razvija

naša socialistična samoupravna družba. Ponosni smo lahko, da imamo možnost sprejeti zakon o združenem delu, hudo napak pa bi ravnali, če bi mislili, da je to najvišji dosežek, do katerega socializem more in mora priti.

O ŠOLSTVU

Strinjam se z mnenjem, ki je bilo izraženo med diskusijo, da je razmerje med gimnazijami in strokovnimi šolami pri nas nepravilno. Mislim, da bi bilo umestno, če bi tudi z administrativnimi ukrepi — kjer je to potrebno — zmanjšali število gimnazij na račun strokovnih šol, posebno pa na račun industrijskih šol, iz katerih bi prihajali visoko kvalificirani delavci, ki bi bili na ravni srednjih tehniških kadrov. Če bi imeli manj gimnazij, pa več srednjih tehničnih šol in če bi se vrnil k načelu — ki smo ga imeli pred nekaj leti, a ga potlej opustili — da je za prehod iz srednje v visoko šolo potrebna praksa, bi imeli boljši izbor in večje jamstvo, da bomo prišli do dobrih kadrov.

O SREČI

Sreče ne more človeku dati niti država niti sistem niti politična partija. Srečo si lahko ustvari le človek sam. Avantgardne sile socializma in socialistična družba imajo potemtakem lahko le en cilj, to je, da glede na možnosti, ki jih daje zgodovinski trenutek, ustvarjajo razmere, v katerih bo človek čimbolj svoboden v takšnem osebnem izražanju in ustvarjanju, to je, da lahko ... svobodno deluje oziroma ustvarja za svojo srečo. To je samoupravljanje.

LITERATURA

Edvard Kardelj:

1. Problemi naše socialistične graditve, knjige I do IX, Državna založba Slovenije Ljubljana,
2. Izbrano delo, knjiga I, Mladinska knjiga Ljubljana, Ljubljana 1973
3. Brionske diskusije: Svobodno združeno delo, Državna založba Slovenije Ljubljana, Ljubljana 1978
4. Smeri razvoja političnega sistema socialističnega samoupravljanja, ČZP Komunist — TOZD Ljubljana, Ljubljana 1977

PRVA V NIZU DELOVNIH AKCIJ

Pred petdesetimi leti sta bila na Duhu pri Ostrm vrhu ubita Djuro Djaković, takratni sekretar CK KPJ in Nikola Hečimović, sekretar Rdeče pomoči in prvi sekretar SKOJ. Obenem mineva tudi 35 let od ustanovitve Lackovega odreda na Kozjaku. Oba dogodka bosta ustrezno obeležena. Hkrati bo to letošnja osrednja slovenska prireditve, s katero bo v naši republiki povezana tudi proslava 60. obletnice ZKJ, SKOJ in sindikatov. V okviru prireditve bomo proslavili tudi obletnico taborov, zlasti tistih ob severni meji, ki so imeli močan narodnoobrambni značaj ob severni meji. Na temo življenja in dejavnosti obeh revolucionarjev bo organizirana okrogla miza. V vsebinskem oziru bo proslava prikazovala razvoj in krepitev delavskega razreda, komunistične partije ter njen mobilizacijski prodor med napredne množice, ki je vodil v zmagovito narodno-osvobodilno vojno in ljudsko revolucijo. Prireditve bo na Dan borca, 4. julija 1979.

Tudi učitelji in študentje univerze Maribor se vključujemo v pripravo te osrednje prireditve, s kar se da konkretnim deležem.

UM je namreč sprejela pobudo tov. dr. Luja Polanca, profesorja na višji agronomski šoli v Mariboru, da organizira in prevzame pokroviteljstvo nad delovno akcijo, v kateri bi uredili okolje spomenika na Duhu, ter cesto in obstoječe domačije (obnova domačij), elektrificirali obmejne kmetije, pomagali pri napeljavi telefonskega omrežja in drugo. Tako obsežno zastavljena akcija pa bi bila samo za UM prevelik zalogaj. Zato smo poprosili za sodelovanje mariborsko garnizijo JLA, nekatero srednje šole in delovne organizacije. Povedati moram, da je naša pobuda naletela na izredno ugoden odmev in razumevanje, saj so se vsi, katere smo prosili za sodelovanje, takoj vključili v akcijo in nam obljubili vsestransko pomoč. Posebej velja to za pripadnike JLA v imenu katerih nam je zagotovil pomoč komandant mariborske garnizije polkovnik Jože Berce.

Prvo delovno akcijo so že izvedli mladinci gradbenega šolskega centra in sicer na Kormanovi domačiji. Naslednje akcije pa so predvidene za 17. marec in nato vsako soboto in nedeljo. Vse delovne akcije bomo izvedli skupno z vojniki mariborske garnizije, mladinci srednjih šol in mladimi iz posameznih OZD. Študentje in učitelji UM se želimo zblížiti ob konkretnem delu s čuvarki naših meja — vojniki ter delavsko in srednješolsko mladino.

Kaj nas je vodilo in vzpodbudilo k tako zastavljeni akciji?

Zavedamo se, da je območje ob naši severni meji še vedno izrazito nerazvito in težko dostopno (ni ustreznih komunikacij), da obmejne kmetije počasi toda vztrajno propadajo. Če želimo mlade obdržati na teh domačijah, starejšim prebivalcem teh krajev pa omogočiti človeka dostojno življenje, je potrebnost in upravičenost naše akcije več kot očitna.

Želimo, da bi vsak član ZSMS na univerzi Maribor (študent) prispeval dva delovna dneva (soboto in nedeljo), učitelji pa vsaj en dan in to za neposredno delo na terenu.

Spomeniki so lahko zelo različni toda običajno so nemi pomniki preteklosti, dokaz, da živeča generacija ni pozabila najsvetlejših trenutkov naše revolucionarne preteklosti, hkrati pa zahvala in priznanje vsem graditeljem naše svobodne samoupravne socialistične družbe; neizmerljivim žrtvam umrlih in živečih. Mi želimo zgraditi spomenik, ki bo živ, v srcu vsakega tod živečega občana. Želimo mu pomagati in dokazati, da v naši družbi ni sam in pozabljen in da tudi njegov delež k naši skupni svobodi ni pozabljen.

Mislím, da bi tako ravnala tudi, tod zverinsko ubita revolucionarja Djuro Djaković in Nikola Hečimović. Njun vzgled in ideali za katere sta se borila nas bodo vodili v naši akciji.

Marjan Fekonja

VIŠJA AGRONOMSKA ŠOLA

Resnici na ljubo moramo reči, da delo na Visoki agronomski šoli v Mariboru ni steklo tako, kot si želijo aktivnosti OO ZSMS in OO ZKS. Ustanovili so skupino za samoupravljanje, kulturno komisijo, foto sekcijo, komisijo za mednarodne odnose, športno komisijo in komisijo za obveščanje. Te skupine pa zaenkrat še ne morejo pokazati konkretnih rezultatov dela.

Na VAŠ se pojavljajo nekateri specifični problemi. Predvsem je VAŠ preveč odmaknjena od drugih fakultet in opaziti je, da ni našla prave povezave z njimi. Drugi problem ki se pojavlja, je problem financiranja OO ZSMS. Člani OO ZSMS s skrajno skromnimi sredstvi urejujejo interno glasilo Zeleni list. Za kakršnokoli večjo organizacijo (npr. Agronomiada) morajo prositi za finančno pomoč delovno organizacijo.

O delovanju v obliki samoupravnih skupin so že govorili, a pravijo, da jim sedanja oblika (svet letnika) odgovarja, češ, da jim še ni povsem jasno, v kakšnem sklopu bi te samoupravne skupine delale.

L. Vihar

KLINC, PA TAK IZPIT

Neka študentka je na neki mariborski visoki šoli, nekega petka dopoldan, polagala izpit iz nekega predmeta. Kakor se pogostoma dogaja, izpita ni opravila. Ista študentka je istega petka samo popoldan, polagala isti izpit pri istem profesorju in bila ocenjena z osem.

Do sedaj je to edinstven slučaj ki potrjuje, da izpit ni preverjanje znanja, da je ocena odvisna od razpoloženja, (nelstrpnosti, subjektivnega mišljenja itd.

Sledeči četrtek je na isti šoli pri istem profesorju neka druga študentka polagala isti izpit. Po prvem vprašanju o estetiki je sledilo drugo o politiki. Za tem pa je bil prof. prepričan, da takšno znanje lahko oceni le z negativno oceno. Med tem, ko je zapisoval petico, je pol v šali, pol zares ponavljal: „Zgini, zgini...“. Ob pripombi, da to ni pravično, je reagiral skrajno razjarjeno: „Marš ven... najprej si izmeri inteligentni kvocient in šele takrat pridi na izpit... kaj takšni sploh iščejo na univerzi... poišči si drugega profesorja, pri katerem boš polagala izpit...“ Ko je študentka vzrojila in mu nazadnje povedala kar mu gre in nenazadnje to, da ona ni nula, ji je hotel profesor dokazati nasprotno in ponovno sta pričela z istim izpitom: Po vrsti vprašanj je, iz že vpisane petice, nastala šestica. S tem je dokazal vse.

Vsi vemo, da je estetika nauk o lepem in nemalokdaj govorimo tudi o lepem obnašanju. Naš profesor sigurno ve, da obstaja tudi estetika grdega. Moral bi vedeti tudi to, da, dialektično gledano, te in še mnogih ostalih študentov ni naučil dosti in vzgajal proti našim dogovorjenim ciljem. Ve sploh kdo kaj je vzgajanje, kaj je enakopravnost, kaj objektivnost, samoupravljanje, politika... Lahko kdo pove, kaj počno profesorji na univerzi?

P. S. Ker se šoli in profesorju ni dobro zameriti, smo pisali vse v nedoločeni obliki „neki profesor“, „neka šola“... V kolikor bi vas pa konkretni podatki res zanimali, vam priporočamo, da se obrnete na dr. Sruka na VEKS v Mariboru.

DEJAVNOSTI UNIVERZE

Delovna skupina, ki jo sestavljajo predstavniki mariborske in ljubljanske univerze, je 15. februarja tega leta, obravnavala problematiko interesnih dejavnosti in sprejela naslednje sklepe in ugotovitve:

1. V okviru razprav o sistemskih zakonih s področja izobraževanja, je potrebno uveljavljati načelo oblikovanja celovite osebnosti mladega človeka. Zaradi pomembnosti vloge interesnih dejavnosti, je potrebno uresničiti idejo o obštudijskih dejavnostih kot integralnemu delu vzgojno-izobraževalnega in raziskovalnega procesa in s tem obliko življenja v šoli in družbi v celoti.

2. Interesne dejavnosti, ki se neposredno vežejo na izobraževalni proces, se morajo načrtovati in financirati, kot se načrtujejo in financirajo vzgojno-izobraževalni programi.

Interesne dejavnosti, ki so manj tesno povezane z naravo vzgojno-izobraževalnega procesa v VTOZD je potrebno programirati istočasno s programiranjem dela VTOZD in VDO. Te programe naj bi verificirale ustrezne samoupravne in družbeno-politične organizacije.

3. Za celotno univerzo je potrebno koordinirati programe interesnih dejavnosti, ki se izvajajo v VTOZD in VDO in programe interesnih dejavnosti, ki se izvajajo skupno za celo univerzo.

Usklajeni programi so osnova za nastop v samoupravnih interesnih skupnostih. Interesne dejavnosti na univerzah bi morale na osnovi programov, financirati predvsem republiške interesne skupnosti.

4. Iskati je potrebno take oblike organiziranja in delovanja obštudijskih dejavnosti, ki bodo omogočale zagotavljanje ustrezne vloge obštudijskih dejavnosti v visokem šolstvu.

5. Za interesne dejavnosti, ki se izvajajo skupno za celo univerzo, je potrebno v okviru programa izgradnje domov za študente (1980—1985) zagotoviti prostorske možnosti.

6. Univerzi bosta pred nastopom na interesnih skupnostih koordinirali programe interesnih dejavnosti.

Na interesni skupnosti bosta v bodoče univerzi enotno in usklajeno nastopali.

7. Delovna skupina se bo ponovno sestala jeseni 1979.

B. Sovič

ČIGAVA JE DEPANDANSA?

Katedra je že v noveletni številki pisala o prekinitvi prireditve 21. 11. 1978 v depandansi študentskih domov. Takrat nam je bilo s strani odgovornih ljudi iz študentskih domov zagotovljeno, da se bo delo v depandansi nadaljevalo in da bodo prireditve na programu vsak teden. Po treh mesecih ugotovljamo, da to ni res. Depandansa je mrtev prostor, kjer se malo ali skoraj nič ne dogaja. Še vedno služi samo kot jedilnica, čeprav je skoraj idealen prostor za vse vrste kulturnih prireditve. S strani UK ZSMS smo dobili potrditev, da je depandansa naša, se pravi študentska. Je to res? Študenti hodimo na kosilo tudi v Center, vendar ta ni naš. Če pa je depandansa zares naša, potem o njej ne more odločati eden ali več neštudentov. Zato se še enkrat vprašamo:

ČIGAVA JE DEPANDANSA?

L. Vihar

KAJ DELAMO

Kot ljubiteljski glasnik za vse študente in študentke, ki se zanimajo za vse, kar se dogaja v slovenski študentski organizaciji, vam predstavljamo našo revijo. V njej bomo objavili vse, kar se dogaja v slovenski študentski organizaciji, vseh študentov in študentek, ki se zanimajo za vse, kar se dogaja v slovenski študentski organizaciji. V njej bomo objavili vse, kar se dogaja v slovenski študentski organizaciji, vseh študentov in študentek, ki se zanimajo za vse, kar se dogaja v slovenski študentski organizaciji.

VIŠJA PРАВNA ŠOLA

Največji problem, ki se pojavlja je, po mnenju OO ZSMS, študijski uspeh. Od 244 vpisanih v 1. letnik je do sedaj opravilo pogoje le 91 študentov, kar je skrajno neustrezen študijski uspeh.

L. Vihar

VISOKA TEHNIŠKA ŠOLA

OO ZSMS na VTŠ je doslej delovala predvsem na kulturnem in športnem področju. Športno področje je bilo napram kulturnem manj aktivnejše, poudarimo naj, da je pripravilo nekaj tekmovanj v okviru VTO, VDO in z drugimi šolami, ter se trenutno aktivno pripravlja za Gradbeni do 79. Glede kulturnega področja lahko rečemo, da je dejavnost živahnejša, a prav gotovo ne izpolnjuje pričakovanja članov ZSMS. Izdali so dve številki Gradbenec — internega glasila, pripravili so brucovanje in spoznavni večer decembra 78. leta. Sodelovali so tudi na razstavi v Salonu amaterjev severovzhodne Slovenije.

Osnovna organizacija ZK se posebej ukvarja s problematiko na področju sodelovanja med matično šolo in dislociranim oddelkom v Celju. Komunisti ugotavljajo, da se premalo vrednoti občudijeska in družbeno-politična dejavnost, zato pripravljajo kriterije o vrednotenju teh aktivnosti. Sodijo, da bodo s tem vplivali na dejavnost in zainteresirali študente.

Idejno-politična komisija je lani v novembru pripravila in vodila javno razpravo o organiziranju samoupravnih skupin. V gradivu so podane teze o večji angažiranosti študentov, saj je že v gradivu zapisano: „Študent ni na fakulteti samo zato, da se usposobi za svojo stroko, ampak mora biti tudi družbeno aktiven in se vključevati v samoupravljanje, če nečemo, da bo postal tehokrat“. Osnovne celice naj bi štejele po 390 članov, ki bi se dogovarjali o problemih študija, študentskega standarda učbenika itd. Nadalje so predlagali, naj na VTŠ ostane dosežanja organiziranost. Samoupravne skupine ostanejo VEKS in PA na VTŠ pa bi prišla podobna organiziranost v pošte šele v tretjem letniku in morda v petem semestru. Strinjajo pa se z ugotovitvijo, da je potrebno pritegniti vrste aktivnih več študentov, hkrati pa ugotavljajo, da nove oblike dela ne morejo dati večje aktivnosti. Aktivnost se lahko doseže le z doslednim delom v mladinski organizaciji in v ZK. „Ustvariti moramo vzdušje“, pravijo na VTŠ, ki bo omogočalo konkretne akcije, tako da se ne bomo izgubljali v sestankovanju in brezkončnem dogovarjanju. Torej ni potrebno spreminjati oblike, ampak poglobiti vsebino dela“, zaključujejo na VTŠ.

L. Vihar

REFORMA PRIHAJA!

Reforma izobraževanja prihaja v ospredje družbenega dogajanja. To seveda ne pomeni, da se delo šele sedaj začne. Sistem izobraževanja se pač kontinuirano vklaplja v družbeni razvoj, v spremembe v družbi.

Nekateri trdijo, da smo v Sloveniji po letu 1945 imeli že več kot 20 šolskih reform.

I. Študentom te generacije sega spomin kvečjemu do reforme iz 1975, ko se je samoupravni položaj študentov na Univerzi radikalno spremenil. Uvedena je bila tripartitnost v upravljanju šol in univerze. To je prineslo možnost soodločanja o vseh ključnih vprašanjih šole in Univerze (z izjemo vprašanj, ki so po zakonu neodtujljiva pravica delavcev). Kako revolucionaren je bil ta korak, je moč sklepati tudi po tem, da so podobne rešitve začeli kasneje uvajati tudi v drugih republikah, čeprav ne v vseh. Tudi v evropskem in svetovnem merilu je načelo tripartitnosti izjemno redko. Za-

vidajo nam ga študentje v skoraj vseh deželah. Vrzal Zakona o visokem šolstvu iz 1975 je gotovo ta, da ni prinesel skoraj nič novega, le družbeno-ekonomskemu statusu študenta. Aktivnost na tem področju je bila kasneje zabeležena v zvezi s štipendijsko politiko. Širše razprave o družbeno-ekonomskem statusu pa so povsem zamrle. Tako je status študentov prihajal v vedno večji razkorak z razvojem družbeno-ekonomskih odnosov.

Tudi status študenta v vzgojno-izobraževalnem procesu se ni bistveno spremenil. Zakon je sicer definiral študenta kot sodelavca v vzgojnoizobraževalnem procesu, a ostalo je v glavnem zgolj pri tem.

Zakonska določila so povzročila postopno zaostritev študija, ker je končno privedlo k sistemu leto za leto. Ta poseg je prispeval k večji številčni učinkovitosti visokega šolstva. Obremenitve študentov pa so se s tem močno povečale. Tudi učni programi so se v glavnem le širili. Z vsem tem pa se niso vzporedno izboljševale niti metode vzgojnoizobraževalnega dela, niti niso bili v večji meri na razpolago ustrežnejši učni pripomočki. Praksa bo pokazala, v kolikšni meri bo to vplivalo na kvaliteto diplomantov. Tudi raziskovalno delo študentov je šele v povojih. In še četrto področje: Obštudijske dejavnosti študentov so v zadnjem obdobju stagnirale. To gre deloma na račun večje obremenjenosti študentov in skrajšanja časa študija, v glavnem pa na račun finančnih in prostorskih kriz, iz katerih se same brez pomoči drugih dejavnikov v visokem šolstvu in v družbi, ne bodo nikdar mogle izkoptati. Na račun krize v obštudijskih dejavnosti je visoko šolstvo izgubilo tudi del svojega kulturnega poslanstva.

II. Reforma v letu 1979 bo morala preseči navedene probleme. Značilno je, da bo sprejet kar cel niz zakonov s področja izobraževanja: o predšolski vzgoji, osnovnem šolstvu, usmerjenem izobraževanju, izobraževalnih skupnostih ter zakon o svobodni menjavi dela. Že sedaj prevladuje spoznanje, da tu ne gre zgolj za šolske zakone, ampak za zakone, ki bodo posegli v veliki meri tudi v združeno delo. Reformna prizadevanja so usmerjena v integracijo sistema vzgoje in izobraževanja v enovit sistem združenega dela. Pozitivno je, da v Sloveniji niso v ospredju organizacijski vidiki teh povezav, ampak predvsem programsko-ekonomski. Smisel integracije šole in tovarne ni v tem, da sta pod eno streho in da se formirajo razne organizacijsko-birokratske povezave med njima. Smisel je v integraciji proizvodnega, raziskovalnega in vzgojnoizobraževalnega dela.

Temeljna bitka za uveljavitev reforme se bo zato, bolj kot kdaj koli prej, bila v združenem delu. Od pripravljenosti in usposobljenosti združenega dela je odvisen uspeh reforme. Zato bo moralo prevladati spoznanje, da je naložba v izobraževanje in znanost, ampak takšna, ki sta povezana z združenim delom in združeno delo z njima.

III. Reforma izobraževanja se bo morala začeti v tovarni. Osnove za načrtovanje izobraževanja bodo v bodoče morale biti plani razvoja, usklajeni v širši družbeni plan. Več pozornosti bo potrebno posvetiti poklicnemu usmerjanju. Pri tem gre za usklajevanje želja in sposobnosti posameznika, s širšimi družbenimi potrebami po kadrih. Politika usmerjanja v izobraževanje bo morala zajeti celo mlado generacijo, pa tudi delavce v združenem delu. Planiranje kadrov je potrebno, ni pa dovolj. Potrebno bo spremeniti programe in metode izobraževanja. Izobraževalni proces ne bo smel potekati zgolj v šoli, ampak tudi v tovarni. Raziskovalno delo bo moralo postati del učno-vzgojnega procesa in način pridobivanja znanja, način oblikovanja strokovnjaka. Raziskovalno delo študentov in učiteljev ne bo locirano zgolj v šoli, ampak tudi izven nje. V vsem tem, v povezavi z združenim delom preko vzgojno-izobraževalnega, raziskovalnega in praktičnega dela, je bistvo povezovanja vzgojnoizobraževalne organizacije s TOZD. Izkušnje in rezultati v takšnem praktičnem delu, naj bodo pogoj za vključevanje diplomantov v višje stopnje izobraževanja. To je bolj smiselno, kot pa zahteve po bolj delovnih izkušnjah — kot nekateri predlagajo.

Visoko šolstvo bo moralo, bolj kot do sedaj, postati mesto prekipevajočih kulturnih, športnih in drugih interesnih dejavnosti. Z njimi bi se moralo bolj uveljavljati v širšem prostoru. Družbeno-ekonomski status študentov bo v veliki meri rešen z uveljavljanjem študija ob delu. To pomeni realizacijo zahteve delavec — študent. Reforma pa bi morala dati poudarek tudi študiju ob delu in rednemu študiju. Nesmiselno bi bilo ukinjati redni študij in povsem onemogočiti nadarjenim in nekaterim profilom kadrov, direktno nadaljevanje študija. Potrebno pa bo tudi te študente postaviti v določen odnos do konkretne OZD. Iz tega odnosa naj izhajajo tudi ekonomske posledice. Da bi se okrepilo delo študentov v temeljnih sredinah, bo potrebno realizirati idejo o samoupravnih skupinah in s tem omogočiti študentu, da še neposredneje sodeluje v samoupravnem delu.

Študenti bodo v bodoče morali dobiti vpliv v interesnih skupnostih s področja izobraževanja, bodisi v skupini izvajalcev ali samostojno. V SIS bi bilo smiselno uveljaviti podoben samoupravni položaj, kot ga imajo sicer v visokem šolstvu. Paradokсно bi bilo, če bi študentje tudi v bodoče imeli v izobraževalnih skupnostih tako majhen vpliv, kot ga imajo sedaj.

IV. Bolj ustvarjalni položaj študenta v vzgojnoizobraževalnem procesu, bo prav gotovo vplival na njegov ustvarjalnejši položaj v življenju šole in širše družbe. Zato pomeni realizacija navedenih zahtev tudi aktivizacijo študentov sicer. To je pomembno, saj pasiven študent pomeni pasivno visoko šolstvo. Pasivno visoko šolstvo pa je mrtvo visoko šolstvo!

OP.: Katedra bo v naslednji številki podrobneje spregovorila o reformi izobraževanja in s tem v zvezi o nekaterih predlaganih novostih (obvezan odhod v OZD po končani srednji šoli, študij iz dela, šolski kolektor, ...)

Javna razprava o zakonih s področja izobraževanja bo trajalo celo letošnje leto. Vanjo se bodo imeli možnost in dolžnost vključiti tudi študentje.

Boris Sovič

KULTURNA (NE)DEJAVNOST

GRADBENI ŠOLSKI CENTER

V okviru MKUD na GŠC delujeta dva krožka:

— literarni, katerega člani v glavnem pripravljajo glasilo šole: Snovanja (1—2 številki na leto);
— recitacijski, ki vodi proslave. Te se, razen na šoli, odvijajo tudi v prostorih Nigrada in v vojašnicah.

Pripravljajo literarne večere, ki naj bi se začeli v mesecu marcu, z večerom poezije Slovenske moderne, čemur je povod 100-letnica Murnovega rojstva. V maju bodo sodelovali na tekmovanju recitacijskih skupin gradbenih šol Slovenije.

Velik problem je prostor, ki bo delno rešen z dograditvijo telovadnice, kjer bodo lahko delovale vse kulturne skupine, vključno z ritmično, likovno in ansamblom (vse tri so šele v nastajanju).

GOSTINSKI ŠOLSKI CENTER

Na tej šoli j največji problem čas predavanj, ki trajajo samo štiri in pol mesece. V takem času pa se skorajda ne more razviti kvalitetna kulturna skupina. Ob tem problemu pa je prisoten še problem vozačev, ki jih je kar 75 %. Zaradi teh razlogov se povezujejo s Prvo gimnazijo in gimnazijo Miloša Zidanška. Z njimi občasno sodelujejo. Največje zanimanje je za recitacijo.

Želja vseh vodilnih na šoli pa je, kljub kratkemu roku, ustanoviti kulturne sekcije, s čemer bi začeli že pri dijakih prvih letnikov in s tem naredili osnovo za nadaljnje kulturno udejstvovanje.

ADMINISTRATIVNA IN EKONOMSKA SREDNJA ŠOLA

V okviru MKUD na AESŠ deluje pet sekcij:

— zelo aktivna dramska sekcija. Večkrat so se uspešno predstavili z enodejanko MATI, sedaj pa se pripravljajo na premiero Čehove drame Snubač.

— člani folklorne sekcije sodelujejo na šolskih proslavah. Ker želijo svoj način plesanja še izboljšati, so se povezali z vojašnico Slava Klavara, ki jim je „dala“ svojega koreografa;

— dekleta, članice ročnodelskega krožka so ob podpori delovnih organizacij spletle pletenine, ki so jih za Novo leto podarile mladim bolnikom mariborske bolnišnice.

— mladi literati pripravljajo literarne večere;

— tudi recitatorji so imeli svoj večer, zdi se pa, da se bolje izkažejo na šolskih proslavah.

Po dolgem času spet ena šola, na kateri je zanimanje dijakov za delo na kulturnem področju res veliko.

Torej bo le res, da krivca za kulturno nedejavnost ne smemo iskati v prenatrpanosti šolskega programa, zaradi prostorskih težav ali celo v strukturi dijakov...

PEDAGOŠKA ŠOLA

Na pedagoški šoli v Mariboru deluje v okviru MKUD-Jože Kerenčič devet krožkov in sekcij:

— recitacijski krožek je v primerjavi z ostalimi sekcijami na šoli najbolj aktiven.

— literarna sekcija se ukvarja s pripravljanjem proslav in izdaja glasilo šole, pripravlja pa tudi literarne večere;

— v plesni sekciji delujeta dve plesni skupini:

1. skupina za izrazni ples;

2. skupina za moderni balet, ki je že imela več nastopov (Celje, Naša beseda)

— folklorna sekcija, foto-filmska sekcija, lutkovna sekcija in pevski zbor so pravzaprav šele v razvoju in zato ni pričakovati od njih večjih uspehov že na začetku;

— dokaj aktivna je likovna sekcija, ki občasno pripravlja likovne razstave na šoli.

V veliki meri je prisotna nezainteresiranost dijakov. Obstaja pa skupina entuziastov, ki sodelujejo v več sekcijah.

Prostori ne morejo biti izgovor za takšno stanje, saj imajo na PA amfiteater, obstaja pa problem v številu vozačev, katerih je 80 %.

PEDAGOŠKA AKADEMIJA

V okviru kulturne komisije delujejo v glavnem v pripravljanju proslav, ob tem pa študentje delujejo še v okviru OBVEZNIH PROSTOVOLJNIH občudijskih dejavnosti (obvezno sodelovanje, prost izbor). Pripravljajo se na Aprilsko—majske študentske prireditve. Likovnikom je glavna dejavnost pripravljanje fotografskih in likovnih razstav.

Zainteresiranost študentov za kulturo je porazna. Potrebno jih je s „ketnami“ vleči vanjo.

Iztok Jančar

RA — SONCE ALI RAČKE

RA je ime plesne skupine iz Prve gimnazije, ki se nam je 4. februarja t. l. predstavila z enoinpol urnim programom. Naslov prireditve, ki se je odvijala na velikem odru SNG Maribor, je bil: Balet in avdiovizuelni program. Resnici na ljubo je treba povedati, da program zaradi predolgega avdiovizuelnega programa ni dosegel namena. Prav bi bilo in tudi bolj pošteno, ko bi se predstava imenovala: Avdiovizualni program z baletom, saj je predstava to tudi bila.

Skupino sestavlja trinajst plesalk, ki so vse, razen štirih, dijakinje Prve gimnazije. Ta nastop, ki so ga dekleta že dalj časa pripravljala, ni bilo prvo srečanje z občinstvom. Nastopala so že na JAZZ večerih na gimnaziji Miloša Zidanška, na Elektrogospodarskem šolskem centru, v avstrijski Radgoni, sedaj pa se pripravljajo za nastop v Szombathelyju.

V treh plesnih sklopih so dekleta prikazala prijetno ubranost gibov in veliko mero drznosti, žal pa se je pri dojemanju prostora pokazala nedodelanost, čemur je najbrž „kriva“ mladost plesalk in koreografinje Maje Milenovič.

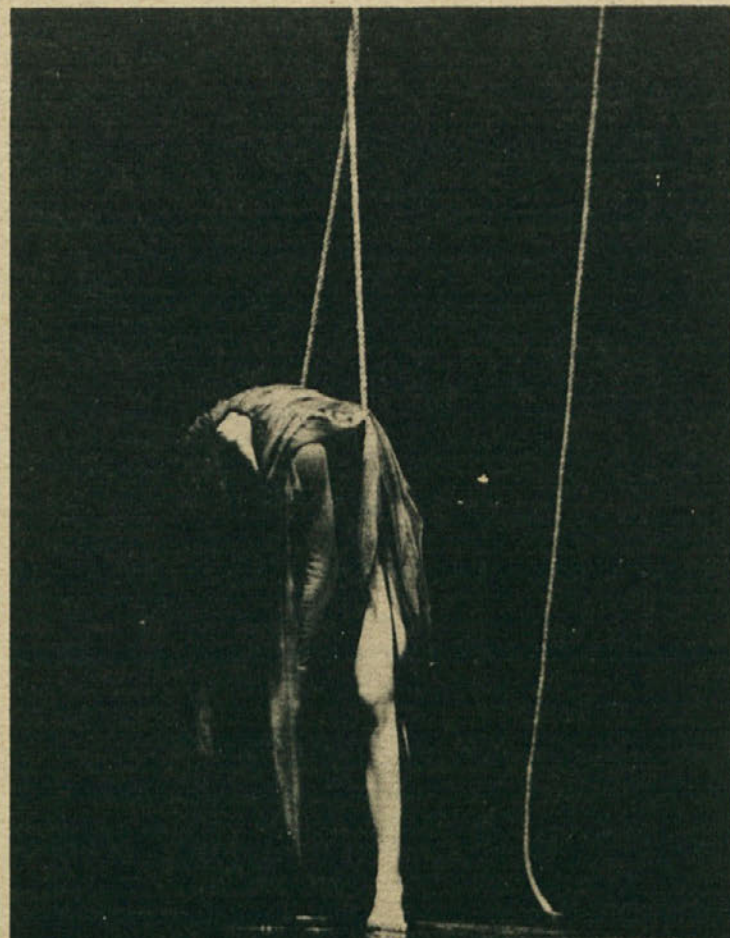
Zamisel, fotografije, izvedba projekcije, zvok in montaža so delo Braneta Rončela, ki je celoten nastop posvetil velikemu JAZZ glasbeniku Charlesu Mingusu (1922—1979). Čeprav je Mingus umrl šele pred kratkim (5. januarja), pa Rončelu vseeno ne bi bilo potrebno poudarjati žalosti in celo apokalipse, niti z glasbo kot tudi s svojimi projekcijami ne. Balet ni bil nikakršna izjema. Projekcije predstavljajo poglavje zase. Bile so dokaj nezanimive in v glavnem razumljive samo avtorju. Prva projekcija je bila še kolikor toliko razumljiva, ampak druga...: zapuščena, prazna hiša, slikana iz vseh zornih kotov... otroci pred hišo... Le kaj je hotel avtor sporočiti? Osamljenost?

Slike so bile tako utrujajoče, da je bilo občinstvo kmalu po začetku popolnoma zamorjeno.

JAZZ kot tak je bil dober, celo zelo dober, žal pa Rončel ni ali ni hotel razumeti, kar bi kot strokovnjak moral, da je z neprimerno močno jakostjo zvoka dosegel prav nasprotni učinek od zaželenega. Jazzu samemu se namreč sploh ni dalo posvetiti, glasba je do zadnjega kotička napolnila dvorano.

Brane Rončel, kot tudi baletna skupina, bi se morali zavedati, da podobne prireditve niso primerne za lastno izživljanje (kar velja zlasti za Rončela in da se je potrebno prilagoditi občinstvu in ne obratno. Mislim pa, da so do tega spoznanja prišli sami ob upravičeno skromnem aplavzu.

HERMINA MERC

MALA GALERIJA IVANA ČOBALA

Malo je tako prijetnih razstavišnih prostorov, kot je prav Mala galerija Ivana Čobala v kletnih prostorih njegove hiše, v Vinarski ulici 8 a. Žal pa je le-ta kaj malo poznana mariborski mladini, predvsem dijakom in študentom. Morda je krivo to, da ni v središču mesta, tako kot npr. Galerija in Mali likovni salon Rotovž, kamor zaide slučajno kak „umetniški“ študent, preden stopi v Rotovško klet ali pa „saloon“ (Majolika), ampak stoji v mirnejšem predelu — ob Mestnem parku.

Ivan Čobal je zelo ponosen na svojo galerijo, ki obstaja od 11. 1. 1971. leta, odkar je v njej prvič predstavil zbirko svojih portretov. Od takrat pa do danes se je v galeriji zvrstilo približno 20 dokaj kvalitetnih razstav. Svoja dela so mariborskemu občinstvu predstavili Maks Kavčič, Franc Godec, (ob dvajsetletnici umetniškega delovanja) Marjan Jelenc, kateremu je bila to prva samostojna rastava, Vera Kuntner (Varaždin), Rimigi Bratož in še nekaj umetnikov iz Slovenije in ostalih republik. Trenutno razstavlja svoja dela Janez Rotman, ki je zabeležil doslej največji obisk. Na otvoritev je prišlo okoli 80 — 90 obiskovalcev. Majhna galerija, kot je Čobalova, je dajala vtis pravega mravljišča. Razstava je odprta vsak dan od 11. do 17. ure in bo trajala do začetka marca.

Da otvoritve razstav ne bi bile preveč enolične, jih je vedno spremljala kakšna kulturna prireditve (npr. pesmi v počastitev Janka Glazerja, ljudske pesmi Ančke Šumenjakove, prevodi Cankarjevih in Župančičevih del ob stoletnici njenega rojstva). Na teh literarnih večerih je sodeloval mariborski gledališki umetnik Ivo Leskovec, dramska sekcija Prve gimnazije, . . . V tej galeriji se je zvrstilo tudi nekaj kvalitetnih glasbenih večerov, na katerih so sodelovali violinski kvartet Petrač, Vita Gregorc, solistka mariborske opere Majda Švagan, Ivo Kopecky, flautistka Majda Marjetova-Urbanc . . .

Do konca letošnjega leta pa Ivan Čobal načrtuje še razstavo Darinke Pavletič v marcu, v maju bo ponovno sam razstavljal, jeseni pa ima v programu razstavo v počastitev svetovnemu dnevu otroka. Ob otvoritvi bodo program (recitacije in instrumentalna spremljava) izvedli učenci osnovnih šol.

Umetnik pravi, da ni njegov namen raziskovati dela, ki jih razstavlja, temveč, da jih predstavi javnosti. Obisk je vedno zadovoljiv, veseli ga, da prihajajo tudi novi obrazi. Ivan Čobal je član Društva likovnih umetnikov in misli, da je njegova moralna dolžnost svojim prijateljem pripravljati razstave. Možnost razstavljanja v Mali galeriji daje tudi mladim umetnikom, če je možna časovna uskladitev. Saj, kot pravi, likovna umetnost registrira čas in dogajanja — to pa še vedno najbolje izrazijo mladi umetniki.

Za konec je še dejal, da bo njegova Mala galerija praznovala 10-letnico obstoja, on sam pa 25-letnico umetniškega delovanja. Za ta jubilej želi pripraviti samostojno razstavo celotnega ustvarjanja. Ob tem bi bil vesel, če bi mu kakšna večja galerija odstopila prostore, saj mu je lastna tekoma let res postala „mala“.

Tatjana Kušar

DRSEČE NOVO

Na slovenskih glasbenih tleh je v zadnjih letih vse preveč mrtvega, nerazburljivega, z redkimi izjemami tudi, nekvalitetnega dogajanja. Vprašanje je, ali se to dogaja zaradi povečane aktivnosti gramofonskih hiš, ki so v zadnjih letih vsem kvalitetnim ali celo sumljivo-kvalitetnim glasbenim pojavom dali velike možnosti afirmacije. Tako nam torej preostane le to, da se zadovoljujemo s senilnimi Septembri, lažno-atraktivnimi punkovskimi Pankrti in množico drugih „progresivnih skupin“. Izjemi sta lahko le Sončna pot, ki je res poglavje zase in Sedmina, ki pa vse pre malo posveča pozornost stiku z občinstvom.

V Mariboru se že dalj časa pripravlja skupina, ki obeta poživilo v delovanju slovenskih glasbenikov. Že pred leti je obstajal Drseči tečaj, skupina, katere jedro so tvorili takratni gimnazijci. No, od bivših članov jih je le nekaj ostalo skupaj, a vseeno dovolj, da so zadržali ime. Skupino sestavljajo:

Pečenko Dejan — klaviature

Boyd Chuuya — kitara

Zager Rastko — bas

Likavec Damjan — bobni

Njihove glasbe, vsaj po posnetkih, ki sem jih slišal, se še ne da točno opredeliti: funky, swing, blues. Zaslediti je torej več stilov. Ta mešanica karakterizira njihovo glasbo, ki je večji del instrumentalna. Prvi nastop lahko pričakujemo spomladi. Mariborskemu občinstvu se bodo verjetno predstavili šele po koncertu v Ljubljani ali v Novi Gorici.

Se obeta slovenski glasbeni sceni nekaj novega?

Igor Turičnik

PRIHAJA MARTIN SIMSON

Ko smo lansko leto skupaj z Glasbeno mladino iz Maribora priredili koncerta angleškega kitarista in pevca Wizza Jonesa in ameriškega glasbenika Billa Crofuta, se nam v naslednjih mesecih ponovno obetata dva koncerta. Prvi bo 8. marca v Mariboru nastopil angleški folk glasbenik Martin Simpson, sredi aprila pa Vin Garbutt. Če ne bo posebnih težav, bomo organizirali še koncert Ibrice Jusiča. Seveda je vse odvisno od obiska. V jeseni pa lahko pričakujemo celo Ralpa McTella, katerega se verjetno spominjate po hitu „Streets of London“.

Martinu Simpsonu vodilnemu na tem seznamu, bo to prvi nastop v Jugoslaviji, čeprav je že nekaj časa eden vidnejših predstavnikov angleške folk scene. V podatkih, ki jih je posredovala njegova gramofonska družba piše naslednje: Rodil se je 1953. leta v Scunthorpeu, oče je bil glasbenik in tako se je Martin že z 12. leti pričel učiti kitaro. Že naslednje leto je nastopal po lokalnih folk klubih, pri sedemnajstih pa je že izdal svojo prvo plošč, ki je izšla v omejeni količini in na kateri je pel country blues in pesmi Joan Beaz. Naslov njegovega drugega albuma, ki je izšel v začetku leta 1976 je „Golden Vanity“. Prinesel mu je dobre ocene, popularnost pa nastop na turneji z vodilno angleško folk skupino Steeleye Span.

Simpson igra celo vrsto instrumentov s strunami, od bendža in kitare, do mandoline in dobra. Njegova glasba je zelo raznolika, k temu pa lahko dodamo še to, da je raznolikost tudi v glasbenem stilu, kar bo gotovo doprineslo k zanimivosti koncerta.

Drago Babič

RECITAL KITARE

Ob množici koncertov v Mariboru, se redko pojavi posameznik — solist klasične glasbe. Še redkeje pa je takšen posameznik solist na kitari. Koncert smo lahko videli in, kar je še bolj pomembno, slišali, 15. februarja, v dvorani kina Union. Predstavila sta se nam dva kitarista: Pepe Torres, že afirmiran kitarist — virtouz in Uroš Dojčinovič, mlad kitarist, pred katerim je še dolga in verjetno uspešna glasbena kariera.

Kitara je instrument s šestimi strunami, sestavljen iz vratu in telesa, po njej enostavno brenkaš in ustvarjaš zvoke. To je za laika in amaterja vse, kar je treba vedeti o kitari. Dokaz, da to ni vse, nam je dal Pepe Torres.

Kitarist se je rodil 1941. leta, v Limi. Prvi javni nastop je imel z enajstimi leti. Pri petnajstih je z bratom ustanovil Duo bratov Torres, s sedemnajstimi, trio Tradición Limena, dve leti kasneje pa trio Los Palomillas. Od leta 1963 pa do leta 1977 je nastopal z ansamblom Kanal 5, v tem času pa je začel tudi samostojno nastopati. Posnel je 10 LP plošč, na katerih predstavlja glasbo Peruja in Latinske Amerike. Za svoje glasbeno delovanje je prejel že več nagrad; izbran je bil za najboljšega nacoinalnega kitarista in aranžerja kreolske glasbe, dobil pa je tudi posebno nagrado za širjenje nacionalne folklore v Evropi. Strokovnjaki ga smatrajo za enega najboljših akustičnih kitaristov našega časa.

Koncert, ki je privabil polno dvorano poslušalcev, se je začel z zelo znano Špansko romanso. Žel pri prvi skladbi se je pokazalo, da imamo opraviti z odličnim kitaristom, instrumentalistom, ki ve, kaj je kitara in pozna vse njene skrivnosti. To je dokazal tudi v nadaljevanju programa, ko so se zvrstile skladbe, kot so: Paloma, Asturias, Capricho Arabe, El Condor pasa, El Plebeyo, Lima Criolla . . .

Program je bil razdeljen na dva dela, ki sta vsebovala klasično glasbo z motivi Latinske Amerike. Resnici na ljubo je treba povedati, da je drugi del koncerta daleč presegal prvega in zdi se mi, da so nastajala prevelika nihanja v igranju. Pri Torresu se je videlo, da je velik rutiner z občasnimi trenutki lastne inspiracije. Rutina je tudi tista, ki daje igranju virtuozen značaj.

Ob Torresu se nam je predstavil tudi mladi beograjski kitarist Uroš Dojčinovič, ki nam je v svojem delu koncerta zaigral skladbe, delo Jovana Jovičića. Opazilo se je, da je mladi glasbenik hotel preveč, vendar ni dosegel zadanega nivoja in razen simpatij publike, skorajda ničesar.

Ob koncu koncerta sta oba kitarista nastopila v duetu, kar pa, razen simpatičnosti, ni bilo, vsaj za glasbeno kvaliteto, nič posebnega.

Dvorana kina Union je za podobno prireditve prevelika, saj se zvok kitar dobesedno razgubi v prostoru.

Zdi se mi, da bi bila Baročna dvorana v Mariborskem gradu ali Kazinska dvorana v SNG Maribor, primernejši.

Jančar Iztok

FEST 79

Odkar je filmska proizvodnja postala industrija, so povsod po svetu nastajale neke vrste „križne situacije“. Stopnja takšne krize pa je v vsaki deželi odvisna od kulturne stopnje prebivalstva, kot tudi od stopnje zasičenosti s televizijo — glavnim konkurentom filma. Tudi kvaliteta produkcije s vsakim letom varira in je odvisna od trenutnih stanj v nacionalnih kinematografih, kriznih situacij, ki so zaradi določenih ekonomskih, družbenih, političnih stanj. Vsi takšni in podobni problemi se dovolj jasno kažejo v obliki manifestacij, kot je FEST (nekakšna oblika povprečja).

Tudi letošnja festivalska prireditev nam je nudila v pogled nekaj novih dosežkov v filmski proizvodnji. Prikazanih je bilo okoli 90 filmov, približno deset manj kot lansko leto in oca. dvajset manj kot predlansko.

Projekcije so se začele že v zgodnjih dopoldanskih urah in so se s kratkim opoldanskim odmorom nadaljevali vse do druge ure zjutraj. Zaradi programske razporeditve filmov po dvoranah, po časovnih terminih in dnevnega števila ogledov, si je povprečen obiskovalec FEST-a tako ogledal največ polovico prikazanih filmov. V novinarskem programu, kjer bi naj organizatorji nudili samo najpomembnejša in najkvalitetnejša dela, so primanjkovali filmi dežel v razvoju, ki so še danes pri nas — čeprav so že z mnogimi nagradami dokazali svoje mesto v kinematografiji — premalo omenjeni. Zasedani so bili filmi dežel Alžira, Senegala, Maroka, Truščije, Grčije kot tudi Kanade, Argentine, Venezuele. Med njimi sta Maročanski film AH TI DNEVI in Grški LENIVCI IZ PLODNE DOLINE, zavzemala na prireditvi pomembno mesto.

Emblem ženske na plakatih in publikacijah, je dovolj govoren znak, ki nam pove, v kakšnem znamenju se je letošnji FEST odvijal.

Problem moderne ženske v sodobnem svetu je zastopalo kar 14 filmov raznih kinematografij, med njimi filmi znanih avtorjev, kot so Bergman, Chabrol, Mazursky, Sautet, in Brooks s svojimi filmi JESEN-SKA SONATA, VIOLETA NOZIER, SVOBODNA ŽENSKA, POPOLNO-MA NAVADNA ŽENSKA in ISKAJOČ GOSPODA GOODBARJA. V tej kategoriji pa moramo omeniti še izredno dober film španskega avtorja Carlosa Saure VEZANE OČI.

Italijanski film se letos izjemoma ni predstavil s svojimi značilnimi predstavniki (njihovi filmi še večinoma niso končani), zavzel pa je svoje mesto z vrhunsko izdelanimi filmi Marca Fererija CAO, MOŠKI in Ermana Olmija LES ZA COKLJE.

Ali pri takšni izbiri filmov še sploh lahko govorimo o krizi? Da. Lahko govorimo o žanrski ali pa o komercialni krizi filma, saj filmov tipa King Kong, Žrelo in podobnih komercialnih uspešnic ni bilo zastopanih. In že bi lahko govorili o napornem in trdnem premagovanju krize, ki s svojimi porodnimi krči pravkar spravlja iz sebe nekakšno novo formalistično obdobje, katerega pa bo seveda obeležil samo čas.

ZDA ki so v filmskem svetu tako znane po komercialnih mahinacijah, so bile letos zastopane z zelo propagiranimi filmi, kot sta LOVEC NA JELENE (po mnenju ameriških kritikov najboljši film leta 78) in VRNITEV VOJAKA. Črno beli, nizko proračunski film SEVERNE LUČI, ki govori o bližnji zgodovini severne Dakote, pa je podrl vsa pričakovanja. Smatran je za daleč najboljši film FESTa.

Nekatere kinematografije kot je SR Nemčija, zastajajo in si nabirajo moči za novi polet, druge pa iščejo samo sebe, in ko se zgodi, da se najdejo, so to naenkrat lucidni trenutki nekaterih avtorjev, ne pa znak renesanse splošnega ustvarjalnega duha, kot je francoska kinematografija: film Josepha Loseya CESTE JUGA, Michela Devilla DOSJE 51.

Dolgo se že govori v svetu o krizi v socialističnih kinematografijah, katere pa letos prekinjajo: Wajda s filmom MARMORNATI ČLOVEK, Lotjanu s MOJA MILA IN NEŽNA ZVER, Karoly Makk z NOČ ČEDNOSTI V JAVNI HIŠI in Oldrich Lipsky s filmom ADELA NI VEČERJALA.

Filmi, ki so nekako izpadli iz vseh naštetih kategorij: Martin Scorsese — ZADNJI VALČEK, Altman — POROKA, Jezy Skolimowsky — KRIK, Borowczyk — NEMORALNE NUNE in film Liliane Cavani — IZ DRUGE STRANI DOBREGA IN SLABEGA so bili glede na svojo kvaliteto slabo obiskani, tako da to dejstvo samo po sebi dovolj pove o festivalskem občinstvu.

Novost v letošnjem FESTovem programu je novi specialni program NOVI JUGOSLOVANSKI FILM: program najboljših domačih del v zadnjem letu, dveh. Namenjen je tujim gostom: kritikom, novinarjem, distributerjem in ostalim, cilj pa mu je ustvariti možnost kontakta naših filmskih delavcev s tujimi in omogočiti eventualen plasman jugoslovanskega filma na svetovno tržišče.

In končni rezultat? Kot da je vseh deset dni iz vseh festivalskih dvoran in kotov prihajal tih a vstrajen glas: „Dosti mi je vsega“. In letošnji FEST resnice ni skrival, prikazal jo je boleče in resnično.

IGOR PEDIČEK

FILM — PREBLISKI V PODOBI

Nič ni videti bolj značilno za filmsko produkcijo kakor je njen tehniški nastanek, čeprav poznamo Edisonovo kinematografsko kamero šele iz 1889. leta, ki sta ji sledila brata Auguste in Louis Lumiere. Celo v najrazvitejši filmski tehniki smo še zmerom zagledani v iluzijo, kar pospešuje našo notranjo pripravljenost, da v sedmi umetnosti najdemo dovolj prostora za odblesk lastnih časov, razmer in svojih strastnih fantazij, da skratka v razburljivih valovih in val za valom zaplavamo skozi osvetljene in zatemnjene posnetke, skozi splošnost in kontraste. V tem je družbena funkcija filmske umetnosti podobna Shakespearovi definiciji ki pravi, da drži umetnost ogledalo v zrcalni odsev svojemu času in svoji družbi. Seveda pa je filmska govorica bistveno drugačna od odrskega jezika.

Če upoštevamo posebnost filmske govorice, lahko ločimo več vrst sporočila, kajti film se je skrajša razvijal iz tehniških izumov, danes pa kljub znanstveni razbitosti ali vsaj zaradi kibernetične civilizacije ustvarja končne kritične vzorce. Dokler je namreč prebivalstvo gledalo prve filme in nemi film — tudi tu je posegel vmes izum fonografa, ki je pretrgal s tradicijo koncertiranja, kasneje pa izum radia — in kolikor uspešnejše se je razvijala komunikacijska tehnika z vse hitrejšim produkcijskim razvojem družbe, toliko in tako dolgo je bil film sprejemljiv za množično komuniciranje bodisi na dokumentarni bodisi na umetniški ravni. Filmska govorica je potemtakem uspešna komunikacija.

Z razvojem filmske komunikacije je postalo jasno, da je mogoče s preobrazbo družbene funkcije v konkretno govorico sedme umetnosti manj potrjevati zgolj obiske kinematografov, toliko bolj pa je mogoče poudariti družbeni vpliv filma, televizije, tiska, radia in drugih komunikacijskih sredstev. Kajti komunikacijska sredstva delujejo vplivno hkrati med seboj. Zato je bržda odveč bojazen, da bo film izumrl zaradi drugih, čeprav včasih živahnejših komunikacijskih sredstev; bolj otipljiv pa postane film šele v okvirih civilizacije in kulture. Komunikacijska sredstva so se razlezla čez svet, toda film je ustvaril svoje kritične vzorce ravno iz drugih umetnosti, največ iz literature, kakor je po drugi plati uvedla sodobna literatura v svoj stilni izraz „filmsko tehniko“ pisanja, in ga tako nahajamo pri notranjem monologu, pri toku zavesti ali v strupu.

V filmsko kulturo in za njeno zaslugo štejemo tedaj vplivnost družbenih komunikacij, ki izhaja iz živih interesov in žgočih plemenov v celotnem procesu zgodovine. V potrošniškem svetu pa podjetneži pričakujejo zlasti dobičke in na svojem področju želijo s senzacijo kanalizirati čustva in zanimanje občinstva mnogokrat tudi s filmi, ki so v nasprotju z družbenimi vrednotami. Zato se imenuje, samo za primer, Hollywood — tovarna sanj. Filmska komunikacija pri tem ne skrbi za blaginjo, marveč povečuje svojo lastno proizvodnost.

Na filmskem sporedu zaman pričakujemo, da bo kdaj konec rahločutnih utopičnih reakcij, saj je film neogibna zahteva razvite civilizacije in pomeni utelešeni celuloid, priložnost za sanje zunaj nas samih. Popularnost pa je vsekakor tisti pretok količinske komunikacijske energije, ki spremeni celo oddaljen zaselek v metropolo, pastirja v junaškega kavbojca, uradnika v kralja, povprečno žensko lepoto v čedno lepoticco. In tako brez konca in kraja.

V svoji stvarnejši družbeni funkciji pa so filmi vendarle kritični. Od Davida Warka Griffitha prek Charlieja Chaplina do novih filmskih šol — Antonioni — De Sica — Fellini — Bertolucci — Pasolini; Resnais — Lelouche — René Clair — Renoir, lahko bi našli še ameriško, rusko, japonsko filmsko šolo... — je sedma umetnost bodisi v komediji, tragediji ali musicalu izražala stanje družbene kritične zavesti in jo še izražala. Lahko bi celo rekli, da filmska umetnost poživilja družbeno klimo, kadar temelji na socialnih in estetskih merilih, se pravi na kriterijih, ki so v žarišču in združujejo vroče teme.

Zavestni, kritični in umetniško ustvarjalni nagibi vplivajo s privlačnimi vzorci na filmsko kulturo, ki ne trpi zgolj žanrske natrpanosti ali neodgovoren lov za učinki. Žanrski filmi — srhljivka, kriminalka; zgodovinski spektakli, ljubezenske limonade, vrsta fantastičnih filmov in filmov o vampirjih itd. — namreč ne spodbujajo filmsko kulturo in nimajo trajnejše vrednosti.

Če hočemo tedaj videti filmsko produkcijo v odsvitu družbenih razmer, moramo gibljivo zaporedje 24 mirujočih slik, ki jih sicer vidimo v kretnji ali premikanju, še bolj osvetliti s kritičnim razmerjem, ne pa morda s cenzuro. Posredna in posredovalna funkcija filmske govorice se ne sme izmuzniti v neobdelan sistem. Sprva je bil film kritika srednjega sloja, tako v Griffithovem Rojstvu naroda kot v Chaplinovih filmih, recimo Moderni časi... V avtomatizirani produkciji, v času industrijske in tehnološke eksplozije je film prav tako podvržen prevladujočemu družbenemu vplivu. Filmska kritika mora premisliti žive simbole, pa tudi idejno in politično funkcijo sodobnega filma, in ne nazadnje odpreti pot za svobodno menjava dela.

Splošna filmska pismenost namreč obrača filmsko kulturo v pozitivno smer, seveda po zgledu vseh umetnosti in umetniških zvrsti, ne da bi bila ori tem primitivno odvisna zgolj od snemalne tehnike. Filmska kritika bi

moralna občinstvu jedrnatu spregovoriti o tehnični vrednosti filma — prehod kratkih sekvenc, likovnost srednjega plana, totala ali bližinskega posnetka, montažne trike, prelive in podobno — in strniti režijske koncepte v pregled. Iz fragmentov mora določiti dramatično skalo filmske celote, osvetliti pa mora tudi sociološke, politične, idejne in umetniške, zlasti estetske vrednosti. Tako filmska kritika ne bo govorila mimo filmov.

Tudi televizijski jezik, ki je še v ekspanziji in ponuja izbiro pogostih potreb in navad, je glede na televizijske oddaje dovolj dinamičen, da lahko kritično osvetlimo celotni televizijski program ali pomen aktualnih dogodkov „v živo“. Filmska projekcija je tedaj v starejši, televizijska oddaja pa v mlajši tehniški pubertetni dobi.

Kritika označuje danes njun realizem, ocenjuje njune dosežke in vplive, v svoji konstanti pa določa njuno komunikacijsko funkcijo, gigantsko rast iz malih prizorov. Filmska in televizijska kritika hkrati problematizira sposobnost obeh množičnih vizualnih medijev, da lahko osredišči centralne probleme iz vmesnih, tolikokrat neosebnihih vzorcev, hkrati pa skupna kritika pokriva družbeno področje, ko uveljavlja kulturno propagando. Zgodovinsko beleži posnetek našega časa, preverja ga.

Roza Predan

ROCK SCENA 78

POČIVA ROCK NA SVOJIH LOVORIKAH?

STONESI PONOVO NA VRHU, PUNK NI SAMO PREHODNA STVAR, DISCO VROČIČA PRIHAJA IZ ZDA,

Leto 1978 je za nami in s tem ena od številnih glasbenih period, ki sestavlja in nadaljuje glasbeno dogajanje. Brez razmišljanja lahko ugotovimo, da je v lanskem letu dominiral disco-Funk sound. Začenši s filmom Saturday night fever in za tem enako uspešnim filmom Grease je disco dosegel svoj vrhunec. Za ta uspeh pa niso krivi novi ansambli, temveč že afirmirana skupina BEE GEES. Pri vsem tem pa je neobičajno, da se skupina, ki je bila pred leti v samem vrhu rock glasbe z baladami MASSATSCHUSETS in ostalimi spreobrne ter se oprime disco stila. Velja še omeniti Johna Travolto in Olivio Newton-John kot akterje komercialno uspelega booma. Leto 1978 je bilo njihovo leto, če ne zaradi ničesar drugega, zaradi števila prodanih plošč.

Vzporedno z ameriško disco tovarno se je z enakim uspehom prebila skupina BONEY M v vrh lanske glasbene scene. Njihov album Night flight to Venus se tudi pri nas odlično prodaja, čeprav se je od njih več pričakovalo na koncertih. Dokazali so, da bolje delujejo v studiu, njihovi koncerti so drugorazredni cirkus. Ostale skupine in posamezniki so predstavili v blede luči, njihova glasba je neumorni ritem stroj, povezan z neokusnimi elektronskimi dodatki in efekti, torej glasba le za ples in zabavo. Zaradi svoje enostavnosti je priljubljena pri gospodinjah, ki si njo krajšajo čas ob hišnih opravilih.

Naj še omenim, da je skupina ABBA, kot predstavnica „kvalitetnejše“ disco glasbe lani nekoliko „pupustila“, čeprav se še vedno dobro prodaja. Kakor da se je ustrašila konkurence ansambla Bee Gees in ostalih, ki poskušajo čez noč uspeti.

HARBIE MAN je na vprašanje, kaj misli o disco glasbi rekel: „Disco je kakor veliki porno film: če so igralci in tehnika snemanja dobri, je tudi film dober, vendar samo za pet, šest minut. Podobno je z disco glasbo — dobra je za nekaj minut.“

Mick Jagger in tovariši so z albumom SOME GIRLS dokazali vsem rockerjem nove generacije, da so še vedno na liniji ter da album ni muha enodnevnica. Poleg tega pa še afera s KEITH RICHARDOM (prekupčevanje z mamili) — zares, celotna zamisel jim je do popolnosti uspela.

Če smo smatrali leto 1977 za leto punka, to za lansko leto več ne velja, vsaj v dobesednem smislu ne. Nekatere stvari so se v tej glasbi

spremenile, posebno pristop do muziciranja se je izboljšal. Zato je opravičljivo dejstvo, da smo lani vse te skupine imenovali s skupnim imenom novi val, in ne punk skupine. Veliko teh skupin, ki igrajo pop-rock glasbo z bazičnim R and R uv zvokom ter s teksti iz vsakodnevnice, se je lani afirmiralo. Skupina BLONDIE je najuspešnejša predstavnica te vrste. To je rutinirana skupina, sestavljena iz starih rock mačkov, ter z privlačno 33-letno Debbie Harry tvorijo kompaktno skupino glasbenikov, ki se ukvarjajo z rock glasbo že dobrih 15 let. Zato tudi komercialni uspeh ni izostal. Najboljši dokaz za to so njihovi hitri vzponi po top listah.

Skupina BOOMTOWN RATS je z drugim albumom TONIC FOR THE TROOPS uspela tudi pri publikli. Njihova glasba je raznolika in sveža ter so ujeli nivo, ki so ga nakazali na prvi LP plošči. Tudi skupina CLASH je naredila drugi album (GIVE EM ENOUGH ROPE) ter dokazala, da spada v sam vrh novega vala. Pri tem albumu je odigral veliko vlogo njihov producent Sandy Pearlman, ki jim je zvok komercialno obarval, s čimer bi naj uspeli predvsem v ZDA. Nekatere skladbe so popolnoma podobne tradicionalnim rock skladbam, pri čemer ima primerno vlogo solo kitara. Melodije so čvrsto odigrane, zamerimo jim lahko le glede tekstov, ki so še nekoliko problematični. Atraktivna albuma je ameriški vojaški marš iz državljanske voje, ki so ga preigrali zelo ritmično in v stilu. Posebnost nove GENERACIJE predstavlja skupina JAM. Priznavajo stare rockerje, v nasprotju z ostalimi predstavniki novega vala, na koncertih se pojavljajo v črnih moher suknjah, belih srajcrah in kravatih.

Njihov prvi uspeh je bil single In the city, ki je pozneje izšel na albumu z istim naslovom. Z drugim albumom This modern world so spremenili svoj zvok, ki je postal sličen zvoku skupin WHO in BEATLES. Še najboljši pa je njihov tretji album ALL MUT CONE, ki se ponaša po izrazitem hard rock zvoku, vsebuje pa tudi nekaj romantičnih balad, igranih na akustičnih instrumentih.

Skupina RAMONES je predstavnik ameriškega novega vala. Igrajo najenostavnejši rock and rol s prizvokom t. i. „SURFIN ROCKA“, katerega važnejši predstavnik so skupina BEACH BOYS.

Po mnenju večine strokovnjakov so najboljši album novega vala v lanskem letu izdale skupine TALKING HEADS (More song about building and food skupina BOOZZCOOKS (Love Bites ter skupina STRANGLERS (BLACK AND WHITE)

Ob zaključku pregleda te glasbe naj še omenim skupine XTC, DEVO, MAGAZINE, TELEVISION in druge, ki so dosegle uspehe pri publikli, njihova glasba pa odlično propagira novi val. Kot že rečeno, so Stonesi najuspešnejši predstavnik stare rock generacije, no, tudi skupina Who ne zaostaja dosti. Neposredno po izdaji svojega novega albuma Who are you je umrl bobnar KEITH MOON in z njim še en obraz stare rock scene. V skupini so se odločili, da ne bodo več imeli stalnega bobnarja, čeprav se je sam Ginger Baker ponudil da bi nadomestil Moona. Z novim albumom poskušajo iskati rešitve v eksperimentalnih sferah, za razliko od Stonesov, ki so ugotovili, da jim manjka le še pšter pristop do igranja rock and rolla. Od starih veličin je bil najbolj marljiv Bob Dylan, ki je posnel zelo dober in svež album Street legal ter z Ericom Claptonom oddržal koncert. Mimogrede povedano, Claptonu je neslavno izšel novi album Blacklees. Nove albume so posneli tudi NEIL YOUNG, LOU REED, BOB MORLEY, BOB SIEGER, duo STILY DEN in ostali, katerih nova dela so na zadovoljivem nivoju. „Enfant Terrible“ stare generacije je David Bowie. Že dvakrat je postavil svojo kariero na kocko, ker je spremenil stil. Kljub temu pa je bilo lansko leto za njega uspešno. Medtem ko se je njegov prvi film prikazoval po kinematografih, je že snemal drugi film. Imel je zelo uspešno turnejo z albumom Stage. Sicer pa za Bovia velja geslo: obstaja novi val, obstaja stari val, obstaja Bowie.

O velikih angleških skupinah se je lani malo govorilo. Skupina YES je posnela novi album Tormato ter održala koncerte na vrhuncu tehnične dovršenosti in koncertnega zvoka, dokazali so, da še imajo svoje občinstvo in nivo. To se več ne bi moglo reči za skupino Genesis, ki so sicer po odhodu Petra Gabriella posneli zelo dober album And then there where a three, vendar so se pozneje pretvorili v stroj, ki da od sebe samo tehnično dovršene koncerte, kar dokazuje dvojni life album Second out, ki je najboljši live album do sedaj.

Za ljubitelje skupine PINK FLOYD naslednje: po dveh letih abstinence z glasbene scene so se letos ponovno zbrali v studiu, kjer snemajo material za njihov novi album The WALL. Med tem časom, ko je skupina „počivala“, sta Gilmour in Wright posnela solo albuma, ter dokazala, da delujejo kot skupina „upokojena“ in z njo vred underground glasba. Ko smo že pri tej glasbeni zvrsti naj omenim, da so se nekateri člani skupine HAUKWIND ponovno zbrali in održali koncert.

Kaj je novega v elektroniki? Skupino TANGERINE DREAM je zapustil Baumann, namesto njega pa sta prišla kar dva. Pri skupini KRAFTWERK ni nič novega, razen dejstva, da jim je padel glasbeni nivo. Nasploh je nemška rock scena znana po tehničnem eksperimentiranju. Posledica tega je, da sta se skupina KRAFTWERK in DONNA SOMMER odrihli istega ritma, kar gre v škodo „elektronikov“. Ritem je postal computersko programiran, posledica tega pa je, da glasbeniki skorajda ne rabijo več igrati. Ob določeni meri domišljije še da na to glasbo celo plesat. Naj še omenim, da je njihov šesti album The man machine na enem področju najboljši, namreč, njegov ovitek so proglasili za najboljšega do sedaj. Upira se na ruski futurizem in konstruktivizem dvajsetlet (Lisicky) kar bi naj bila tudi osnova njihove glasbe. Na tem albumu naj bi ustvaril nekakšno sintezo rock glasbe. Ne vem, če jim je ravno uspelo.

BLAŽ RAFOLT

FROMOVA HUMANISTIČNA VIZIJA

(dr. Vladimir Struk, založba: Delavska enotnost, Ljubljana 1978, str. 278)

Čeprav je knjiga Fromova humanistična vizija pravzaprav študija pod naslovem **Fromov odnos do Marxa in marksizma ter njegov socialistični nazor**, naslov zelo ustreza in jasno opredeljuje širino takšne interpretacije Fromovega opusa. Iz naslova študije, ki je bila istočasno uspešna doktorska disertacija, je razvidno, da avtor obravnava tematiko v glavnem iz dveh vidikov: globalni odnos Eriha Froma do Marxa in marksizma ter analizira in interpretira Fromovo vizijo modernega socializma in poti v takšen socializem.

Knjiga, ki je pred nami, vzbuja zanimanje iz več razlogov: predstavlja izvirno in najširšo (v našem prostoru) interpretacijo enega največjih in najbolj poznanih mislecev današnjega dne, osvetljuje in poskuša dati odgovor na zelo pogosto in aktualno vprašanje — ali je From marksist ali samo marksolog, poskuša prodreti v Fromov nauk, ki je pogosto skrit pod plaščem navadnega in popularnega pisanja in na koncu, knjiga predstavlja za mariborski pa tudi slovenski prostor eno redkih, zares študijozno pripravljenih del.

Fromova humanistična vizija obsega devet poglavij, v katerih je dana Fromova interpretacija Marxa, kot tudi problematika humanističnega socializma (osrednja tematika) ob drugih poglavjih, ki nam dajejo avtorjeve poglede na celotno Fromovo ustvarjalnost z vidika teme te študije. Sledi kratka in koristna bibliografija, v kateri je cel spisek del E. Froma.

Prva prevedena knjiga Eriha Froma v naši državi v šestdesetih letih vzbuja živo zanimanje širokega kroga bralcev in iz tega časa datira tudi zanimanje avtorja študije, o kateri govorimo.

Če bi iskali vzrok za to, bi ga lahko brez posebne strokovnosti in pomot našli v Fromovi miselnosti, ki nam je zelo blizu, v popularnosti njegovega pisanja, v katerem je človek kot individuuum in družba vedno v prvem planu in glavna tema njegovega zanimanja (subjektivni faktor revolucije). Kako postati humanejši, bolj produktiven (kot alternativa destruktivnosti), dezalieniran, svobodno, (delovati na osnovi zavesti o alternativah in njihovih posledicah)... From vidi izhod v socializmu, pri tem pa zanemara revolucionarno vlogo proletariata in bistvo družbene lastnine (izrazitega antagonizma družbenih razredov From ne analizira posebej in mu ne daje pravega pomena, kakor tudi ne ukinjanju privatne lastnine).

V skoraj vseh Fromovih delih je vidna dominacija socialne psihologije, kar včasih vpliva na abstraktnost njegove vizije socializma, obče sociologije in filozofske antropologije. Za razliko od številnih bralcev in „poznavalcev“ Froma, se je dr. Struk že na samem začetku spoznavanja z njim, zavedal površnosti, ki zavaja in popularnosti pisanja za tako imenovani srednji sloj. V poskusu odgovora na vprašanje, ali je (če je in v kakšni meri) From marksist, se je avtor zelo umno izognil soočenju citatov, eklekticizmu, primerjanju ontološke ali gnoseološke opredelitve itd., v želji, da bi v pravi meri upošteval različnost družbeno-zgodovinske situacije in različnost ekonomskih družbeno-političnih in kulturnih odnosov. Ob vseh teh prostorskih in časovnih različnostih poskuša avtor izdvojiti iz bistvenosti Fromovega nazora tisto, kar je skupno marksizmu in tisto, v čemer je njegova interpretacija Marxa izgubila na čistosti in praktičnosti. Po celem nizu analiz, primerjanja in razmišljanja dr. Struk ne trdi niti eno niti drugo — vendar se ni težko odločiti za Froma marksista takšnega, kot ga je označil dr. Vranicki: „V osebnosti Eriha Froma ima marksizem izrazitega misleca, ki je poskušal dati odgovor na vprašanje, ali so kakšne določitve človeške narave v protislovju s tistimi humanimi intencijami, ki jih Marx, kot tudi mnogi drugi humanisti in socialisti predpostavljajo za rešitev sodobnih zgodovinskih protislovij, nesmislov in absurdov.“

(Predrag Vranicki, Zgodovina Marksizma, druga knjiga, Naprijed Zagreb 1975, str. 236). O Fromu psihologu je v knjigi relativno malo napisanega in to je ena od redkih stvari, na katere opozarjajo poznavalci Froma, kot na pomanjkljivost. Medtem pa pazljivemu bralcu ne bo ostalo prikrito dejstvo, da je tudi temu področju, čeprav kot postranski temi, dana osnova za preseganje Freudovega biologizma ob aplikaciji Marxovih spoznanj o človeku, sodelovanju, podobnostih in razlikah s K. Horney in H. S. Sullivanom ipd.

Vsako globlje in obširnejše proučevanje tega, vsekakor zelo pomembnega vidika Fromovega ustvarjanja, bi zagotovo zahtevalo enako študijo.

Druga stvar, ki jo navajamo kot primer pripomb na knjigo, je nezadostno obdelan odnos From — H. Marcuse. Če je sploh smiselno dajati pripombe v takšno smer, bi bilo verjetno pravilneje reči, da je premalo obdelan odnos From — ostali predstavniki Frankfurtske šole. Ne glede na vse pripombe, ki jih prepuščamo kritikom, bo knjiga zagotovo prispevala k popolnejšemu razumevanju pisca, ki je pri nas zelo bran in ki ga vse več prevajamo.

si

CITIRAM, TOREJ SEM!

Davno od tega je bilo prvič zelo modro rečeno Mislim, torej sem. Kljub temu, da so staremu filozofu očitali, da ni nič mislil ko je to rekel, mu danes priznavamo vsaj del tega, ko trdimo, da je človek misleče bitje. Marksisti vemo, da misel ne obstaja eo ipso, temveč je produkt materije, ki jo navadno imenujemo možgani. Da misel ni vedno samo nematerijalni proizvod materije, nas je prepričal Marx. Da se Marx ni tega prvi spomnil, nam dokazuje Demokrit. Zaradi Demokrita, Epikurja, Heraklita... Smitha, Hegela, Foerbacha... so nekateri nemarksisti Marksa proglasili za eklekticista, tj. tistega ki izbira in povezuje. Da je tudi to dobra metoda so pokazali mnogi pred in po njem. No, povrnimo se k naslovni temi: CITATIZMU. Citatizem, kot specifična izrazna oblika ljubezni do mišljenja (filozofije) se je verjetno pojavil v trenutku, ko si je manj pameten človek zapomnil izrek pametnejšega in zaradi poštenosti v naslednjih interpretacijah povdarjal, da ni njegova. Tedaj bi navadno rekel: Citiram... V skladu z zakoni diamata se je citatizem razvijal, citatorji pa so postajali do danes vse številnejši.

Na osnovi citatizma so začele delati in še delajo šole, od elejske do FSPN. Na začetku so bili profesorji eklekticisti (če niso bili originalisti), učenci pa citatisti. Danes so profesorji citatisti (če niso eklekticisti), učenci in študentje pa citatorji citatistov.

V tem kratkem sestavku ne bomo govorili o „rasnih“ mislecih tudi o tistih ne, ki „izbirajo“ že najdene kamenčke in sestavljajo nove mozaike, temveč o tistih, ki so filozofi (premočna beseda) do diplomi, po želji, metrih prečitanih knjigah in citatih. Če bi bili slednji manj številni ne bi niti omenili njihove želje za citiranjem kot kompenzacijo vsemogočih kompleksov. Ob prebiranju njihovih knjig (razen literature - tu govorimo o plagijatih), se nam vsiljuje vtis, da bi moral biti znak narekovanja postavljen na prvi in zadnji platnici. Ob pogostih in daljših pogovorih z njimi nisem skoraj nikoli slišal dve navadni besedi - JAZ mislim. Citatomanija se je pritihovala kot neka hinavska paralizomožganska dogma, ki razkraja bistrice (včasih v smislu prozornosti) glave naših intelektualcev. Da internacionalizem ni prisoten samo na proletarskem, temveč tudi na intelektualnem področju, nam verjetno potrjuje tudi Mednarodna zveza intelektualnih delavcev, ki ima mogoče povsem slučajno kratico CITI, kar bi slučajno spet lahko bila izvedenka iz CITIRATI.

Borba citatov, ki je zelo pogosta v teoretskih obračunih pa le redko prezentira borbo mišljenja bojujočih se strani. Sprevrže se v borbo samo po sebi, argumenti so krhki, nepopolni, tuji. Zmaguje oboroženejši s citati ali tisti, ki je bolj trmast. V obeh primerih je rezultat jalov.

Teorija hierarhičnega kavsanja je že znana in uporabljena od delovnih do vseh drugih organizacij. Teorija hierarhičnega citiranja se šele potrjuje. Rezultat takšnih odnosov bi lahko imenovali: intelektualno — politični elitizem.

si

ČASOPIS UNIVERZITETNE SODOBNOSTI KATEDRA

Časopis univerzitetne sodobnosti Slovenije
62000 Maribor Ob parku 5 Tel. (062) 22044
Žiro račun: 51000-678-81846
Izdaja Univerzitetna konferenca ZSMS na mariborski univerzi

UREDNIŠTVO:

Zvone Teržan (v. d. glavni urednik-politika), Ivan Soče (v. d. odgovorni urednik-teorija), Goran Devidé (likovnost in fotografija), Iztok Jančar (kultura), Lucijan Vihar (informacije), Marjan Hani (tehnični urednik), Lidija Trapečar (lektor), Karin Friedau (sekretarka), Jure Tretjak (distributer). Stalni sodelavci: Tatjana Kušar, Janez Premožec, Nataša Samastur, Marko Šoštar, Igor Turičnik, Helena Klakočar, Drago Babič in Hermina Merc.

IZDAJATELJSKI SVET:

Marija Debelak, Marjan Fekonja, Miroslava Geč-Korošec, Miran Krajšek, Fanika Kranjc, Franc Kržan, Mojca Majerle, Lujo Polanec, Marjan Pungartnik (predsednik), Bogdan Čepič, Franci Rogelšek, Boris Savič, Sebastijan Strašek, Črtomir Stropnik, Ivan Soče, Brane Srčnik, Zvone Teržan, Janez Premožec in Goran Devidé.

SOFINANCERJI:

Katedra izhaja ob podpori šol univerze v Mariboru, Univerzitetne konference ZSMS Maribor, Izobraževalne skupnosti Slovenije, Kulturne skupnosti Slovenije, Zveze skupnosti za zaposlovanje Slovenije in Raziskovalne skupnosti Slovenije.

TISK:

ČGP Mariborski tisk, Maribor, Tržaška 14
Katedra izhaja tritedensko. Cena izvoda je 3 din. Letna naročnina znaša 40 din, za združeno delo in institucije 60 din. Nenaročenih slik in kopijev ne vračamo. Uradne ure vsak delavnik od 12. do 15.